

RADNI MATERIJALI

Evaluacija potreba za zajedničkom saradnjom institucija vlasti i civilnog društva u procesu razvoja modela vezanih za prigovor savjesti i civilnu službu - monitoring i evaluacija

REGIONALNA KONFERENCIJA

**“U Evropu kroz prigovor savjesti i civilnu službu”
Sarajevo 20. - 22. 09. 2004 g.**

© 2004 Regionalna mreža "Prigovor za Mir"

E-mail: konferencija@prigovorzamir.org

Web site: www.prigovorzamir.org

Saradnici na konferenciji:

Štampanje ove brošure su omogućili:

Transparentnost, monitornig i kontrola procesa apliciranja za prigovor savjesti i služenja civilne službe

Prigovor savjesti i civilna služba su, kako novi pojmovi, tako i novi procesi u izgradnji društava u zemljama regiona Jugoistočne Evrope, te kao takvi doživljavaju svoje početne probleme i nejasnoće. Važnost pravilne implementacije ovog ljudskog prava se ogleda u nekoliko osnovnih aspekata:

- stvaranje kvalitetnih pretpostavki za poštivanje ljudskih prava u regionu
- kreiranje dobrih odnosa civilnog društva i državnih struktura
- približavanje zemalja regiona međunarodnim integracijama
- stvaranje osnova za demilitarizaciju i pacifikaciju cijelog regiona.

U svakom slučaju, potreba za pravilnom implementacijom zahtijeva i veliku dozu transparentnosti prema javnosti i zainteresiranim grupacijama, prije svega grupacijama civilnog društva koje se bave prigovorom savjesti i zaštitom ljudskih prava, ali i kvalitetne i održive modele kontrole, monitoringa i evaluacije cijelog procesa od strane kako vladinih institucija, tako i civilnog sektora i međunarodnih organizacija zainteresiranih za procese vezane za prigovor savjesti i civilnu službu.

Iz ovih razloga, pojavljuju se potrebe za sljedećim koracima u implementaciji prava na prigovor savjesti i civilne službe:

1. Rad komisija koje razmatraju aplikacije za prigovor savjesti mora biti transparentan i javan, te je u tom smislu potrebno omogućiti pristup i aktivno učešće civilnog društva u radu komisija

Komisije koje razmatraju aplikacije za prigovor savjesti, ukoliko postoje, imaju najaktivniju ulogu u procesu priznavanja prava na prigovor savjesti te direktnu jurisdikciju nad zakonskim odredbama vezanim za ovo pitanje. Upravo iz tog razloga je transparentnost rada i javan rad ovih komisija od presudne važnosti za uspjeh procesa stvaranja održivog sistema priznavanja prava na prigovor savjesti oslobođenog bilo kakvih mogućih zloupotreba ili kršenja ljudskih prava. Budući da u svim državama regiona postoje nevladine organizacije koje se bave zaštitom prava na prigovor savjesti, potrebno je omogućiti njihovo učešće i praćanje rada komisija koje odobravaju aplikacije za prigovor savjesti. U tom smislu državna tijela moraju omogućiti slobodan pristup informacijama koje se tiču aplikacija za prigovor savjesti i ostalih dokumenata koji imaju utjecaj na odluke komisije, kao i prisustvo radu komisija prilikom odlučivanja o aplikacijama i mogućnost aktivnog savjetodavnog učešća u raspravama.

2. Informisanje regruta o pravu na prigovor savjesti mora biti adekvatno i dostupno svima, te u tom smislu je potrebno omogućiti redovnu evaluaciju ovog procesa od strane civilnog društva, kao i stalni uvid u proces informisanja

Nakon institucionalizacije informacije za regrute o pravu na prigovor savjesti od strane države, proces pravilne implementacije ovoga tek počinje. Budući da je prigovor savjesti nova i poprilično nepoznata tema na ovim prostorima, informacija koju regruti dobijaju može biti u većini slučajeva

proturječna i netačna. U ovom procesu moguće je susresti nekoliko različitih problema, kao: nedovoljna educiranost ljudi koji imaju obavezu informiranja regruta, nedovoljna senzibiliziranost državnih službi prema prigovoru savjesti, nedovoljna ažurnost i kontrola procesa u svim dijelovima države, a moguća je i pojava uticanja na mišljenja ljudi i propagiranja jednog ili drugog načina služenja. Iz ovih razloga, države regiona sa ciljem što brže standardizacije i unifikacije informisanja o pravu na prigovor savjesti trebaju omogućiti predstavnicima civilnog društva i međunarodnih organizacija i institucija monitoring i evaluaciju procesa. U cilju dobijanja što boljih i kompletnijih informacija potrebno je omogućiti pristup dokumentima koji se tiču davanja informacija prigovaračima, edukaciju kadra uključenog u proces, pristup informacijama o regrutima u cilju provjere informisanosti, savjetodavnu ulogu civilnog društva prilikom izrade bilo kakvih informativnih materijala za regrute, kao i prisustvo predstavnika civilnog društva prilikom informisanja regruta, bilo samoinicijativno, bilo na zahtjev regruta.

3. Prilikom apliciranja za prigovor savjesti ne smije biti bilo kakvih kršenja prava aplikanta, te je država dužna omogućiti transparentne procese apliciranja, kao i pristup predstavnicima civilnog društva prilikom apliciranja, te uvid u evidenciju o aplikantima

Još jedan momenat u procesu implementacije prava na prigovor savjesti koji može predstavljati problematičnu tačku u procesu jeste i način i trenutak apliciranja za prigovor savjesti, tj. predavanja aplikacije. U zavisnosti od zakonskih rješenja, stvari koje je neophodno obezbijediti u ovom slučaju jesu potpuno onemogućavanje bilo kakvih uticaja na aplikanta, onemogućavanje kršenja ljudskih prava aplikanta, izmjena ili neproslijeđivanje dokumenata, kao i pružanje administrativno-pravne pomoći aplikantu u slučaju potrebe. Iz ovih razloga je i uključivanje zainteresiranih predstavnika civilnog društva, kao i međunarodnih organizacija i institucija od presudne važnosti za uspjeh i nekompromitiranost procesa.

4. Eksperti po pitanjima ljudskih prava, kao i predstavnici civilnog društva koji se bave ovom problematikom moraju biti uključeni u bilo kakav proces izrade ili promjene legislative koji se tiče ovih pitanja, kao i konsultovani po pitanjima konkretizacije i implementacije zakonskih odredbi

Sve države regiona u bliskoj budućnosti čeka pristup međunarodnim integracijama, te normalizacija stanja i demokratizacija državnih uređenja. Imajući ovaj cilj u vidu, a sa stanovišta priznavanja prava na prigovor savjesti, nužno je da u legislative po ovom pitanju sve države regiona inkorporiraju međunarodne standarde koji garantiraju demokratsku implementaciju ovog ljudskog prava. Stoga, sa ciljem transparentnosti, ali i akumulacije znanja i iskustva po ovom pitanju, potrebno je da prilikom donošenja i(li) izmjene legislative po pitanjima prigovora savjesti i civilne službe učesće u ovom procesu uzmu i predstavnici civilnog društva koji se bave prigovorom savjesti, kao i eksperti po pitanju legislative vezane za ljudska prava, kako bi svi gore spomenuti uslovi bili adekvatno zadovoljeni.

5. U procesu služenja civilne službe mora postojati stalna kontrola procesa od strane vladinih institucija zaduženih za implementaciju ovoga, kao i od strane predstavnika civilnog društva i međunarodnih i domaćih institucija zaduženih za zaštitu ljudskih prava

Civilna služba predstavlja isto tako važan aspekt primjene prava na prigovor savjesti, te

njena društvena korist može mnogo doprinjeti popularizaciji prava na prigovor savjesti, ali i izjednačavanju prava vojnih i civilnih obveznika. Stoga je i na ovaj dio procesa potrebno obratiti veliku pažnju sa aspekta civilne kontrole i evaluacije. Mogućnost manipulacije sa služenjem civilne službe, kršenjem ljudskih prava prigovarača, njihovim degradiranjem, oduzimanjem plaćenih poslova drugim ljudima, kao i raznih drugih problema na relacijama prigovarač-organizacija, organizacija-državna institucija ili prigovarač-državna institucija otvaraju veliku potrebu za saradnju državnih organa i nevladinih organizacija po ovim pitanjima. U tom smislu, osim izgradnje kvalitetnog modela kontrola od strane državnih institucija, potrebno je omogućiti stalni kontakt civilnog društva i međunarodnih i domaćih institucija zaduženih za zaštitu ljudskih prava sa organizacijama u kojima služe prigovarači savjesti i prigovaračima savjesti, te izradu adekvatnih izvještaja o ovim modelima praćenja implementacije civilne službe.

6. Potrebno je predstavnicima civilnog društva omogućiti prisustvo i izvještavanje o radu komisija koje odrađuju pravna lica u kojima se služi civilna služba, kao i komisija i tijela koja rade raspoređivanje prigovarača u civilnu službu, radi izbjegavanja bilo kakvih mogućih grešaka koje mogu dovesti do kompromitiranja procesa

U dosadašnjim legislativnim praksama država regiona, identificirano je postojanje još dviju vrsta komisija uključenih u procese koji se tiču prava na prigovor savjesti i civilne službe: komisija koje se bave određivanjem pravnih lica u kojima se može obavljati civilna služba i komisija koje se bave raspoređivanjem prigovarača u civilnu službu. Ove komisije ili su zasebne ili su ovo neke od uloga već postojećih komisija. U svakom slučaju, usljed mogućnosti javljanja problema kao što su manipulacija u izboru organizacija, raspoređivanje prigovarača na poslove za koje nisu obučeni ili koji ih degradiraju, izbor organizacija koje ne zadovoljavaju uslove obavljanja civilne službe i slično, potrebno je i u radu ovih komisija uvesti mogućnost nadgledanja od strane civilnog društva. Država mora omogućiti prisustvo i izvještavanje o radu ovih komisija predstavnicima civilnog društva, kao i nadgledanje učinaka njihovog rada na terenu. Osim toga, učešće u izradi podzakonskih akata i pratećih dokumenata (odluka, ugovora i sl) može biti od velikog značaja za adekvatnu uspostavu modela.

7. Predstavnicima civilnog društva potrebno je omogućiti stalan kontakt sa prigovaračima savjesti koji služe civilnu službu, kao i organizacijama u kojima služe u cilju što bolje implementacije služenja civilne službe, kao i promocije društvene korisnosti procesa

Civilna služba, osim što omogućava priznavanje ovog bitnog ljudskog prava, omogućava i javno priznavanje i stvaranje društvene korisnosti ovog cijelog procesa. Iz tog razloga, ali i radi onemogućavanja bilo kakvog kršenja ljudskih prava u ovom procesu, potrebno je omogućiti što bolju komunikaciju državnih institucija, ali i organizacija civilnog društva sa prigovaračima savjesti koji služe civilnu službu, kao i organizacijama u kojima služe.

Potrebe za uvođenjem civilne kontrole:

1. Rad komisija koje razmatraju aplikacije za prigovor savjesti mora biti transparentan i javan, te je u tom smislu potrebno omogućiti pristup i aktivno učešće civilnog društva u radu komisija
2. Informisanje regruta o pravu na prigovor savjesti mora biti adekvatno i dostupno svima, te u tom smislu je potrebno omogućiti redovnu evaluaciju ovog procesa od strane civilnog društva, kao i stalni uvid u proces informisanja
3. Prilikom apliciranja za prigovor savjesti ne smije biti bilo kakvih kršenja prava aplikantata, te je država dužna omogućiti transparentne procese apliciranja, kao i pristup predstavnicima civilnog društva prilikom apliciranja, te uvid u evidenciju o aplikantima
4. Eksperti po pitanjima ljudskih prava, kao i predstavnici civilnog društva koji se bave ovom problematikom moraju biti uključeni u bilo kakav proces izrade ili promjene legislative koji se tiče ovih pitanja, kao i konsultovani po pitanjima konkretizacije i implementacije zakonskih odredbi
5. U procesu služenja civilne službe mora postojati stalna kontrola procesa od strane vladinih institucija zaduženih za implementaciju ovoga, kao i od strane predstavnika civilnog društva i međunarodnih i domaćih institucija zaduženih za zaštitu ljudskih prava
6. Potrebno je predstavnicima civilnog društva omogućiti prisustvo i izvještavanje o radu komisija koje odrađuju pravna lica u kojima se služi civilna služba, kao i komisija i tijela koja rade raspoređivanje prigovarača u civilnu službu, radi izbjegavanja bilo kakvih mogućih grešaka koje mogu dovesti do kompromitiranja procesa
7. Predstavnicima civilnog društva potrebno je omogućiti stalan kontakt sa prigovaračima savjesti koji služe civilnu službu, kao i organizacijama u kojima služe u cilju što bolje implementacije služenja civilne službe, kao i promocije društvene korisnosti procesa

BOSNA I HERCEGOVINA

Potrebe za uvođenjem civilne kontrole:

1. Rad komisija koje razmatraju aplikacije za prigovor savjesti mora biti transparentan i javan, te je u tom smislu potrebno omogućiti pristup i aktivno učešće civilnog društva u radu komisija

U Federaciji BiH Komisija za civilnu službu omogućila je prisustvo i učešće u radu Kampanji za prigovor savjesti i ostalim zainteresiranim, te svoj rad učinila javnim i transparentnim, dok u Republici Srpskoj radu regrutnih komisija još uvijek nisu javno prisustvovali predstavnici nevladinog sektora, niti je to regulirano nikakvim dokumentima ili odlukama.

2. Informisanje regruta o pravu na prigovor savjesti mora biti adekvatno i dostupno svima, te u tom smislu je potrebno omogućiti redovnu evaluaciju ovog procesa od strane civilnog društva, kao i stalni uvid u proces informisanja

Za sada ne postoje adekvatni modeli informisanja regrute u BiH, osim onih koji su važili u dokumentu «Privremena instrukcija o obavljanju civilne službe u pravnim licima i jedinicama Vojske Federacije BiH», ali u Federaciji BiH Kampanja za prigovor savjesti ima potpisan Protokol o saradnji sa Ministarstvom odbrane FBiH po kojem ima pravo prisustva i uvida u dokumentaciju prilikom davanja informacija o prigovoru savjesti.

3. Prilikom apliciranja za prigovor savjesti ne smije biti bilo kakvih kršenja prava aplikantata, te je država dužna omogućiti transparentne procese apliciranja, kao i pristup predstavnicima civilnog društva prilikom apliciranja, te uvid u evidenciju o aplikantima

Za sada jedino u Protokolu o saradnji u Federaciji BiH Kampanja za prigovor savjesti ima pravo prisustva prilikom apliciranja za prigovor savjesti, a što se tiče transparentnosti, proces je transparentan u Federaciji BiH zbog postojanja jedinstvene Komisije kojoj se aplicira, dok u Republici Srpskoj informacija nije centralizirana, tako da postoje mogućnosti zloupotrebe procesa.

4. Eksperti po pitanjima ljudskih prava, kao i predstavnici civilnog društva koji se bave ovom problematikom moraju biti uključeni u bilo kakav proces izrade ili promjene legislative koji se tiče ovih pitanja, kao i konsultovani po pitanjima konkretizacije i implementacije zakonskih odredbi

Do sada ovo nije bila praksa vladinih institucija, te su predstavnici civilnog društva uglavnom bili primorani da djeluju preko parlamenta i amandmana na zakonske odredbe ili medijskog pritiska, kao i preko predstavnika međunarodne zajednice koji se bave ovim pitanjima.

5. U procesu služenja civilne službe mora postojati stalna kontrola procesa od strane vladinih institucija zaduženih za implementaciju ovoga, kao i od strane predstavnika civilnog društva i međunarodnih i domaćih institucija zaduženih za zaštitu ljudskih prava

Služenje civilne službe još je novi proces u BiH, tako da ovi principi niti su jasno i precizno definirani, niti su usaglašene i ispitane potrebe za ovim, tako da to ostaje za budući rad.

6. Potrebno je predstavnicima civilnog društva omogućiti prisustvo i izvještavanje o radu komisija koje odrađuju pravna lica u kojima se služi civilna služba, kao i komisija i tijela koja rade raspoređivanje prigovarača u civilnu službu, radi izbjegavanja bilo kakvih mogućih grešaka koje mogu dovesti do kompromitiranja procesa

Rad ovih komisija je transparentan jedino u FBiH u slučaju komisije koja raspoređuje prigovarače na civilnu službu, budući da je to ista komisija koja odobrava aplikacije za civilnu službu. Što se komisije za određivanje pravnih lica koja je u okviru Ministarstva odbrane Federacije BiH, njen rad nije otvorenog tipa. U Republici Srpskoj sastav, funkcija niti rad ovih komisija nije dovoljno definiran, tako da i transparentnost rada nije moguća.

7. Predstavnicima civilnog društva potrebno je omogućiti stalan kontakt sa prigovaračima savjesti koji služe civilnu službu, kao i organizacijama u kojima služe u cilju što bolje implementacije služenja civilne službe, kao i promocije društvene korisnosti procesa

Ni u Federaciji BiH, ni u Republici Srpskoj ne postoje jasne zabrane za ovakav kontakt, ali ni dokumenti koji to omogućuju, tako da je ovaj rad za sada uglavnom baziran na dobroj volji prigovarača i organizacija u kojima služe.

REPUBLIKA HRVATSKA

Potrebe za uvođenjem civilne kontrole:

1. Rad komisija koje razmatraju aplikacije za prigovor savjesti mora biti transparentan i javan, te je u tom smislu potrebno omogućiti pristup i aktivno učešće civilnog društva u radu komisija

U Republici Hrvatskoj postoji zakonska osnova za pristup informacijama (Zakon o pravu na pristup informacijama – NN 172/03). Antiratna kampanja Hrvatske do sada nije uzela za potrebnim uvid u način rada Povjerenstva s obzirom na način rješavanja zahtjeva za civilnu službu. Naime, preko 99% zahtjeva riješeno je pozitivno. Jedini razlozi zbog kojih Povjerenstvo može donijeti negativno rješenje zahtjeva za civilnu službu (članak 13. Zakona o civilnoj službi – NN 25/03) su:

- ako je pravomoćnom sudskom odlukom utvrđeno da je podnositelj zahtjeva počinio kaznena djela uporabom oružja ili uporabom sile,
- ako podnositelj zahtjeva posjeduje oružje, osim osoba koje imaju izdan oružni list za držanje oružja kao uspomene,
- ako podnositelj zahtjeva nije naveo traži li civilnu službu zbog vjerskih ili moralnih nazora, a to nije učinio ni u roku u kojem ga je Povjerenstvo pozvalo da u tom smislu dopuni svoj zahtjev,
- ako zahtjev za civilnu službu nije podnjet zbog vjerskih ili moralnih nazora.

2. Informisanje regruta o pravu na prigovor savjesti mora biti adekvatno i dostupno svima, te u tom smislu je potrebno omogućiti redovnu evaluaciju ovog procesa od strane civilnog društva, kao i stalni uvid u proces informisanja

Jedino formalno informiranje novaka o pravu za prigovor zavjesti vrše nadležni uredi za obranu prilikom upisa u vojnu evidenciju (Zakon o civilnoj službi, članak 5.). Nije moguć objektivan uvida u trenutno stanje informiranja. Naime, anketiranje ureda za obranu o davanju informacija prilikom upisa u vojnu evidenciju, ne pokazuje stvarno stanje zbog mogućnosti neiskrenih odgovora. Jedini način bi bio prisustvo nevladinih promatrača/ica koji/e bi nadgledali upise u vojnu evidenciju što je fizički, a i pravno neizvedivo. Međutim, kroz svakodnevne kontakte s prigovaračima savjesti sve češće dolazimo do informacija da su novaci upravo u uredu za obranu saznali za pravo na prigovor savjesti i način na koji ga mogu ostvariti što pokazuje da se stanje o informiranju s vremenom popravilo i civilna služba više nije uglavnom gledana kao nešto negativno i antidržavno.

3. Prilikom apliciranja za prigovor savjesti ne smije biti bilo kakvih kršenja prava aplikanta, te je država dužna omogućiti transparentne procese apliciranja, kao i pristup predstavnicima civilnog društva prilikom apliciranja, te uvid u evidenciju o aplikantima

Stupanjem na snagu Zakona o civilnoj službi, zahtjevi se više ne predaju direktno u Povjeren-

stvo, već u nadležni ured za obranu koji je dužan u roku 8 dana zahtjev dostaviti Povjerenstvu. Za sad nemamo nikakvih saznanja da je prilikom predaje zahtjeva došlo do kršenja nečijih prava kao što je to bio slučaj u počecima civilne službe kada su prigovarači nerijetko vrijeđani, davane im netočne informacije i odgovarani od prigovora savjesti. Za to je vjerojatno zaslužan i velik broj zahtjeva i senzibilizacija javnosti i tijela Ministarstva obrane za civilnu službu i prigovor savjesti te prihvaćanje istoga kao osnovno ljudsko pravo.

4. Eksperti po pitanjima ljudskih prava, kao i predstavnici civilnog društva koji se bave ovom problematikom moraju biti uključeni u bilo kakav proces izrade ili promjene legislative koji se tiče ovih pitanja, kao i konsultovani po pitanjima konkretizacije i implementacije zakonskih odredbi

Prilikom izrade prijedloga Zakona o civilnoj službi, grupa koja je radila na zakonu je pratila međunarodne i ostale zakonske akte vezano za ljudska prava. Međutim, iako je Antiratna kampanja Hrvatske zajedno s Amnesty International Hrvatske izradio nacrt prijedloga Zakona o civilnoj službi i neke su stvari preuzete iz našeg nacrta, grupa za izradu prijedloga nije uzela za svrsishodno samoinicijativno kontaktirati nas. Međutim, nakon izrade prijedloga Zakona, neke naše sugestije i zamjerke su ipak prihvaćene.

5. U procesu služenja civilne službe mora postojati stalna kontrola procesa od strane vladinih institucija zaduženih za implementaciju ovoga, kao i od strane predstavnika civilnog društva i međunarodnih i domaćih institucija zaduženih za zaštitu ljudskih prava

Kontrola civilne službe je u nadležnosti Povjerenstva koje formira tijelo za inspekciju, međutim zbog zatranosti Povjerenstva zahtjevima, još nije izvršena niti jedna inspekcija.

6. Potrebno je predstavnicima civilnog društva omogućiti prisustvo i izvještavanje o radu komisija koje odrađuju pravna lica u kojima se služi civilna služba, kao i komisija i tijela koja rade raspoređivanje prigovarača u civilnu službu, radi izbjegavanja bilo kakvih mogućih grešaka koje mogu dovesti do kompromitiranja procesa

U Republici Hrvatskoj Povjerenstvo za civilnu službu rješava zahtjeve i raspoređuje prigovarače na civilnu službu. Javnost rada Povjerenstva regulirano je Zakonom o pravu na pristup informacijama. Zakon o civilnoj službi sa podzakonskim aktima jasno definira na koja se mjesta raspoređuju prigovarači i koje uvjete moraju zadovoljavati ustanove u kojima se može obavljati civilna služba.

7. Predstavnicima civilnog društva potrebno je omogućiti stalan kontakt sa prigovaračima savjesti koji služe civilnu službu, kao i organizacijama u kojima služe u cilju što bolje implementacije služenja civilne službe, kao i promocije društvene korisnosti procesa

U Republici Hrvatskoj ne postoji Zakonska regulativa koja bi zabranjivala takvu vrstu kontakta jer bi to bilo protivno Ustavu Republike Hrvatske. Međutim, svakako bi bilo pozitivno kada bi takvu mogućnost kontakta propagirali i u državnim tijelima (Povjerenstvo za civilnu službu, uredi za obranu i sl.).

SRBIJA I CRNA GORA

Potrebe za uvođenjem civilne kontrole:

1. Rad komisija koje razmatraju aplikacije za prigovor savjesti mora biti transparentan i javan, te je u tom smislu potrebno omogućiti pristup i aktivno učešće civilnog društva u radu komisija

U Srbiji i Crnoj Gori postoje 52 komisije za civilnu službu (pri svakom lokalnom vojnom odsjeku) i ne postoji dokument o javnosti rada komisija, čak je moguće uskratiti informacije o tome na osnovu vojne tajne pošto su vojni odsjeci vojni organi i postupaju po pravilnicima Vojske SCG.

2. Informisanje regruta o pravu na prigovor savjesti mora biti adekvatno i dostupno svima, te u tom smislu je potrebno omogućiti redovnu evaluaciju ovog procesa od strane civilnog društva, kao i stalni uvid u proces informisanja

U SCG Regruti se uglavnom informišu u pozivu za odlazak u Vojsku ali zato ne postoji i grubo se krši pravo na informisanje o pravima i obavezama tokom procedure apliciranja i odvijanja civilne službe.

Pravo na informisanje i dostupnost informacija je međunarodni standard i može se ograničiti samo zakonom u određenim slučajevima (bezbjednost, zdravlje, zaštita privatnih podataka pojedinca itd.) i obrazloženo odbiti (član 19 Univerzalne deklaracije UN o pravima čovjeka, Preporuka R(81)19 Komiteta Ministara Savjeta Evrope, Završni akt Konferencije OEBS od 1991). Podsjećamo da od država regiona samo Hrvatska ima zakon o dostupnosti informacija, a da svi ustavi garantuju javnost rada državnih organa.

3. Prilikom apliciranja za prigovor savjesti ne smije biti bilo kakvih kršenja prava aplikantata, te je država dužna omogućiti transparentne procese apliciranja, kao i pristup predstavnicima civilnog sruštva prilikom apliciranja, te uvid u evidenciju o aplikantima

U SCG decentralizovan proces komplikuje dostupnost informacijama o kršenju prava na prigovor savjesti i u pojedinačnim slučajevima dešavalo se da zainteresovana lica upućuju na razne institucije (Generalštab, Minstarstvo odbrane, Drugi Vojni odsjeci i Vojne Komande) bez uvida u njihove zahtjeve

Ovo pravo je isto garantovano gore navedenim međunarodnm dokumentima i Preporukom R (2002) 2 Komiteta Ministara Savjeta Evrope kao i principima o privatnosti OECD.

4. Eksperti po pitanjima ljudskih prava, kao i predstavnici civilnog društva koji se bave ovom problematikom moraju biti uključeni u bilo kakav proces izrade ili promjene legislative koji se tiče ovih pitanja, kao i konsultovani po pitanjima konkretizacije i implementacije zakonskih odredbi

U SCG je pri izradi Izmjena i dopuna Uredbe o vršenju vojnog roka (čiji se dio odnosi na civilnu službu) učestvovao predstavnik Nevladinog sektora sa tim da postoje indicije o promjeni uredbе kod kojih ne postoji nikakva javna rasprava.

5. U procesu služenja civilne službe mora postojati stalna kontrola procesa od strane vladinih institucija zaduženih za implementaciju ovoga, kao i od strane predstavnika civilnog društva i međunarodnih i domaćih institucija zaduženih za zaštitu ljudskih prava

U SCG ne postoji odredba kojom bi se u ove procese uključili predstavnici civilnog društva niti postoji državna institucija (npr. Ombudsman na nivou Državne zajednice Srbija i Crna Gora) sem parlamentarnih odbora koja bi mogla da obavlja ovu funkciju.

Međunarodni standardi koji daju pravo uvida u procedure i pravo uvida u Ustanove gde su moguća kršenja prava i obaveza građana su: Konvencija protiv torture, drugih nečovječnih, okrutnih i degradirajućih tretmana UN kao i opciona protokol 2 ove konvencije, kao i Evropska Konvencija za prevenciju torture, drugih nečovječnih, okrutnih i degradirajućih tretmana. Ovi dokumenti naglašavaju značaj posjeta institucijama od strane domaćih i stranih eksperata

6. Potrebno je predstavnicima civilnog društva omogućiti prisustvo i izvještavanje o radu komisija koje odrađuju pravna lica u kojima se služi civilna služba, kao i komisija i tijela koja rade raspoređivanje prigovarača u civilnu službu, radi izbjegavanja bilo kakvih mogućih grešaka koje mogu dovesti do kompromitiranja procesa

U SCG ni u jednom delu procesa ne postoji garantovan uvid u stanje prava i obaveza prigovarača savjesti

7. Predstavnicima civilnog društva potrebno je omogućiti stalan kontakt sa prigovaračima savjesti koji služe civilnu službu, kao i organizacijama u kojima služe u cilju što bolje implementacije služenja civilne službe, kao i promocije društvene korisnosti procesa

U SCG Istraživanja koja vrše Nevaldine organizacije koje se bave ovim pitanjima su bazirana na dobroj volji ispitanika, ne postoji mogućnost provjere informacija niti bilo kakva pomoć ili ovlaštenje od strane državnih organa

REPUBLIKA MAKEDONIJA

Potrebe za uvođenjem civilne kontrole:

1. Rad komisija koje razmatraju aplikacije za prigovor savjesti mora biti transparentan i javan, te je u tom smislu potrebno omogućiti pristup i aktivno učešće civilnog društva u radu komisija

U Republici Makedoniji prisustvo na sjednicama komisije koja razmatra aplikacije nije dozvoljeno.

2. Informisanje regruta o pravu na prigovor savjesti mora biti adekvatno i dostupno svima, te u tom smislu je potrebno omogućiti redovnu evaluaciju ovog procesa od strane civilnog društva, kao i stalni uvid u proces informisanja

Za sada ne postoje adekvatni modeli informisanja regruta u Makedoniji.

3. Prilikom apliciranja za prigovor savjesti ne smije biti bilo kakvih kršenja prava aplikantata, te je država dužna omogućiti transparentne procese apliciranja, kao i pristup predstavnicima civilnog društva prilikom apliciranja, te uvid u evidenciju o aplikantima

Evidencija se može dobiti preko Sektora Civilne odbrane i kriznog menadžmenta koji rukovodi proces civilne službe. Ipak ne postoji obaveza da se to mora dobiti, već ovisi o spremnosti Sektora da odgovori na zahtjev (to je generalni problem administracije u Makedoniji, najviše zbog nepostojanja zakona o informisanju). Kršenja prava su nerjetko proizvod pomalo komplikovane pravne ramke (t.j. Zakona o Odbrani).

4. Eksperti po pitanjima ljudskih prava, kao i predstavnici civilnog društva koji se bave ovom problematikom moraju biti uključeni u bilo kakav proces izrade ili promjene legislative koji se tiče ovih pitanja, kao i konsultovani po pitanjima konkretizacije i implementacije zakonskih odredbi

Eksperti se uključuju u izradu zakona. Ostaje pitanje jesu li pravi ljudi konsultovani posebno u vezi prigovora savjesti.

5. U procesu služenja civilne službe mora postojati stalna kontrola procesa od strane vladinih institucija zaduženih za implementaciju ovoga, kao i od strane predstavnika civilnog društva i domaćih institucija zaduženih za zaštitu ljudskih prava

Kontrolu vrši organizacija gdje se služba obavlja.

6. Potrebno je predstavnicima civilnog društva omogućiti prisustvo i izvještavanje o radu komisija koje odrađuju pravna lica u kojima se služi civilna služba, kao i komisija i tijela koja rade raspoređivanje prigovarača u civilnu službu, radi izbjegavanja bilo kakvih mogućih grešaka koje mogu dovesti do kompromitiranja procesa

Rad ovih komisija nije otvoren za javnost. Ipak, oni slijede zakon koji je već definisao uslove.

7. Predstavnicima civilnog društva potrebno je omogućiti stalan kontakt sa prigovaračima savjesti koji služe civilnu službu, kao i organizacijama u kojima služe u cilju što bolje implementacije služenja civilne službe, kao i promocije društvene korisnosti procesa

Ne postoje zabrane za kontakt. Iz iskustva koje do sada imamo, kontakt nije nikada bio spriječavan od nikoga.

Realizaciju ove konferencije omogućili su:

Regionalna mreža za prigovor savjesti «Prigovor za mir»

www.prigovorzamir.org

E-mail: konferencija@prigovorzamir.org

Mirovna Akcija-Makedonija
Točila 1 A3/23,75000 Prilep – Makedonija
++389 48 401 888, gamanet@mt.net.mk

EBCO Balkan
Makednoska 22/II, Beograd, Srbija
++381 (0) 11 3340 359,
office@ebcobalkan.org www.ebcobalkan.org

Antiratna kampanja Hrvatske
Antiwar Campaign Croatia
Medulićeva 17/II, 10000 Zagreb, Hrvatska
Tel./fax: ++385 1 48 48 720, e-mail: ark@zamir.net

Nansen dialogue centre - Montenegro
Vukice Mitrović 881 000 Podgorica
Tel: 081 / 230 681, 081/ 230 646, Fax: 081 / 231 105
info@ndcmn.org, www.nansen-dialogue.net

Kampanja za prigovor savjesti u BiH
– Centralni ured Sarajevo
Muse Ćazima Ćatića 25, 71000 Sarajevo, BiH
Tel/fax: (++387) 33 239 201
info@prigovorbih.org www.prigovorbih.org

